

Koncepcje 'emocji' we wczesnej myśli chińskiej i indyjskiej (wstęp do pojęć 'qíng' oraz 'bhāva'/'rasa')

Streszczenie

Od ponad dwudziestu lat międzykulturowe badania nad etnoteoriami 'emocji' stały się przedmiotem intensywnych dociekań nie tylko psychologów, ale także antropologów, socjologów, filozofów i językoznawców. Zdaniem niektórych badaczy (patrz, np., Harré i Gillett 1994:144) oznaczało to odejście od dominującego postrzegania emocji jako pewnego typu 'reakcji fizjologicznych na bodźce środowiska' na rzecz szerszego 'badania procesów mentalnych jako kulturowych właściwości dyskursu'. (ibid.) Ważnym elementem towarzyszącym tej zmianie było zwrócenie należytej uwagi na rolę różnorodności językowej w konceptualizacji i komunikowaniu emocji. Na przykład, antropolog Richard Shweder (1994:4-5) wymienia następujące zagadnienia jako istotne w antropolingwistycznym opisie etnoteorii emocji charakterystycznych dla danej kultury:

- Umiejscowienie 'emocji' w lokalnych etnoteoriach osoby (związki z pojęciami takimi jak, w przybliżeniu, *serce, duch, twarz, wola*, itp.)
- Wyróżnienia pewnych emocji jako charakterystycznych/kluczowych dla danej grupy etnicznej, kultury, czy obszaru.
- Główne retoryczne, estetyczne, językowe regularności i rozszerzenia lokalnych etnoteorii emocji.

W mojej pracy zamierzam przedstawić wstępny zarys porównania głównych elementów koncepcji 'emocji' we wczesnej myśli chińskiej (od ok. IV w.p.n.e do ok. XII w.n.e., wybrane teksty taoistyczne i konfucjanistyczne odnoszące się do pojęcia *qíng* – w przybliżeniu 'natura', 'uczucia', 'emocje', itp.) oraz indyjskiej/hinduistycznej (traktat *Nāṭya Śāstra* – 'O Sztuce Dramatycznej' ok. II w.p.n.e. –II w.n.e. oraz wybrane komentarze odnoszące się do kluczowych pojęć: *bhāva* – w przybliżeniu 'dyspozycja emocjonalna' oraz *rasa* ('smak').

W podsumowaniu zwracam uwagę (za, np., Levinson 1996, Wierzbicka 1999) na rolę porównawczych badań leksykalno-semantycznych w dociekaniach nad tezą (tezami) relatywizmu językowego.